

(Publicerat i Narkotikafrågan nr 5, 2004)

Uppskattat RNS-projekt i Kronstadt

Av Pelle Olsson

Sedan millenieskiftet har narkotikamissbruket i Ryssland minskat. RNS har bidragit en liten smula till utvecklingen genom ett drogförebyggande projekt i Kronstadt, påbörjat i oktober 2002. Projektet som finansieras av biståndsorganet Sida går ut på att exportera de svenska erfarenheterna om hur man förbygger användning av tobak, alkohol och narkotika bland unga. Från rysk sida är man mycket nöjd med samarbetet.

– Jag har varit med på alla seminarier om skola och utbildning som svenskarna arrangerat. Det vi fått lära oss har gjort stort intryck. Vi har fått många nya kunskaper om hur vi kan arbeta med problemfamiljer, säger Tatjana Tkatchova, chef på psykologcentrum i Kronstadt

Även polischefen Viktor Gridenko är positiv.

– Jag har varit på studiebesök i Stockholm och träffat svenska poliser och de har varit här. Det har varit nyttiga erfarenheter. Våra svenska kollegor tyckte att även de hade lärt sig av oss.

Det var Jörgen Larsson, mångårig RNS-are, som initierade projektet. Kronstadt, fem mil utanför St Petersburg, har cirka 48.000 invånare och ligger på ön Kotlin med landsvägsförbindelse till fastlandet. Det är en före detta flott- och militärbas, grundad av Peter den store 1704 som ett försvar för den då nya staden St Petersburg. Kronstadt var länge isolerad från det övriga samhället. Ända fram till 1996 var staden och ön stängd för utomstående och givetvis för utlänningar.

En av de första åtgärderna för RNS-projektet var att hjälpa till med en drogvaneundersökning bland 15-16 åringar. Den visar på mycket avancerade drogvanor. Cannabismissbruk, cigarettrökning och alkoholdrickande låg klart över genomsnittet i Europa.

Siffrorna har snarare ökat än minskat sedan projektet startade, men det finns flera positiva tendenser.

– Antalet ärenden har blivit färre hos oss, säger Marina Andejeva, chef för Nämnden för ungdomsfrågor där man hanterar vanvård, missbruk och kriminalitet. Vi har inte haft ett enda fall av narkotikamissbruk bland unga under 18 år under 2004. Antalet brott begångna av tonåringar har nästan försvunnit under somrarna eftersom vi har ansträngt oss att hjälpa unga från fattiga familjer med sommarläger och feriearbete istället för att de bara driver runt.

Även för Ryssland i stort har den alarmerade narkotikaepidemin dämpats betydligt. Psykiatrikern och psykologen Sergey Belogurov i St Petersburg har följt utvecklingen som narkolog (missbruksläkare) sedan slutet av 80-talet. På den tiden var narkotikamissbruk ett sällsynt fenomen i landet. Den vanligaste drogen bland narkomanerna var den svarta, orena opiumlösningen hanka som injicerades.

– Det blev en dramatisk ökning under mitten av 90-talet, berättar Belogurov. Omkring 1997 hade heroinet sjunkit så mycket i pris att det konkurrerade ut hanka. Som lägst kostade en dos heroin en dollar.

Två år senare försvann heroinet nästan helt från den ryska marknaden. Det berodde på att Talibanregimen i Afghanistan, varifrån allt heroin kom, upphörde med produktionen, eller slutade att exportera. Priset sköt omedelbart i höjden i Ryssland och antalet heroinister minskade kraftigt. Minskningen berodde nog också på att heroinet effekter avskräckte, tror Belogurov. Många har antagligen gått över till alkohol, men åtskilliga kom på fötter tack vare heroinbristen. Det beräknades att det fanns 120-150.000 heroinister i St Petersburg runt

millenieskiftet. Idag är siffran omkring 50.000 och den har en liten tendens att stiga på nytt. Även den dramatiska hiv-spridningen har minskat.

– Men det finns inga pålitliga siffror eftersom det inte utförs så många tester, påpekar Belogurov.

Och i Kronstadt arbetar man vidare. Tatjana Tkatjova hoppas på en fortsättning av samarbetet med svenskarna.

– Ingen är profet i sitt egen stad, säger hon. Därför är de svenska erfarenheterna viktiga. Det hjälper oss att övertyga alla invånare i Kronstadt att uppmärksamma missbruk bland unga.